

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Камен Димитров Петров

УНСС - град София, факултет „Управление и администрация“

Научна специалност „Народно стопанство (Геоикономика и регионално развитие)“

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 4.4 Науки за земята (Икономическа и социална география)

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД-38-271-17.06.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Автор на дисертационния труд: **Веселина Лъчезар Господинова**

Тема на дисертационния труд: **„Пространствени социално-икономически ефекти от прилагането на европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) в Република България в периода 2007-2013 г.“**

1. Обща информация за докторанта.

На практика от приложената биография на **Веселина Лъчезар Господинова** е видно, че докторантката има професионален опит, както в областта на регионалното развитие, така и в управлението. От наличната документация става ясно, че г-жа **Веселина Господинова** в рамките на индивидуалния план е изпълнила предвидените дейности – полагане на изпити, написване на дисертационен труд и публикации свързани с него. Можем да изведем нужната последователност и упоритост на докторантката за успешното завършване на изследователската работа по представения дисертационен труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Темата на дисертационният труд е актуална поради *необходимостта от* изследване на Европейските структурни и инвестиционни фондове в България за периода 2007-2013 г. и 2014-2020 г. в качеството им на основен финансов механизъм за преодоляване на социално-икономическите предизвикателства. Допълнителния фокус върху регионалното развитие е идеята за постигане на положителни пространствени ефекти върху територията на страната като цяло. Фондовият ефект върху регионалното развитие има различни измерения, но чрез това дисертационно изследване е налице тази изследователско насищане по изследваната проблематика. Така дефинираният подход може да се развива в пространствено отношение, най-вече поради иновативната методологическа рамка за оценка и анализ. Така темата на дисертационното изследване е предизвикателство за съвременното регионално развитие.

По отношение на структурата и обема дисертационният труд е представен в 177 страници. Дисертационният труд е илюстриран с карто-схеми, схеми, графики и таблици, които онагледяват работата и дават по-пълна представа за извършеното в труда. В съдържателно отношение имаме класическа структура, която се състои от увод, три

глави и заключение. Библиографската справка съдържа значителен брой заглавия (в т.ч. научна литература, аналитични доклади, стратегически и нормативни документи) и л и списъкът с използваната литература е в обем 5 стр. със 105 заглавия, 11 таблици и

43 фигури от които 11 карти.. Трудът, както изповядва и самата докторантка, има за цел да се открият възможностите за оптимизиране ролята, както и да оцени социално-икономическите ефекти от прилагането на Европейските структурни и инвестиционни фондове в България в периода 2007-2013 г. Важен момент в работата е стремежа на докторантката да идентифицира и анализира перспективите за пространствено развитие в страната и ролята на ЕСИФ в програмните периоди (2014-2020 и 2021-2027 г.). На базата на така предложения подход приемам, че по отношение на обем и съдържание трудът отговаря на изискванията за ОНС „доктор“, има своя иновативен подход и целенасоченост.

Относно оценката на актуалността на темата, целта, задачите, обекта, предмета и основната теза можем да констатираме, че е налице системна обвързаност между обекта, предмета и целта на изследването. Така предложената философия на изследването е закономерна и задава устойчив характер на разрешаването на поставените задачи. На практика дисертационния труд е представен в класическа структура от три глави, но със засилен фокус в теоретичната част на релацията „личностно развитие“ – „бизнес среда“ и „корпоративна структура“, на практика това е иновативен теоретичен подход, който заслужава адмирации, най-вече защото според мен кореспондират със задачите на изследването и предложената аргументация за това. Вниквайки в микротезите на Веселина Господинова в този изследователски ракурс, ще заявя, че нейните наблюдения и съждения са основателни и аргументирани. Във въведението последователно са дефинирани причините, предизвикали интереса към изследваната тематика, актуалността на темата, обекта и предмета на изследването, основната цел и задачи, използваната методология и информационната база на изследването.

Първа глава е посветена на **теоретичната същност на социално-икономическите ефекти в пространството**. Акцентира се върху необходимостта от концептуална преориентация и усъвършенстване Концептуален модел на елементите на системата от социално-икономически ефекти в пространството. Очертани са процесите на регионалност и неравенствата като понятиен апарат и взаимосвързаност от гледна точка на тяхното функциониране. Изведени са определени, социално-икономическите ефекти към пространственото развитие и синергичния ефект. Направен е анализ диспаритети в пространственото развитие. Направен е опит за оценка на социално-икономическите ефекти за пространствено развитие и кохезионната политика на ЕС. Разгледана е същността и цели на политиките на ЕС за пространствено развитие за периода 2007-2013 г. Транспониране на политиките на ЕС за пространственото развитие в Р. България за програмен период 2007-2013 г.

Втора глава е посветена на оценката на пространствените социално-икономически ефекти от прилагане на ЕСИФ в Р. България в периода 2007-2013 г. В тази част на изследването се акцентира върху географията на териториалните особености в демографското и социалното развитие. Приложена е методика и модел за оценка на пространствените социално-икономически ефекти. Чрез оценка на социално-икономическите ефекти чрез ключови статистически индикатори са очертани териториалните диспропорции в демографския потенциал, както и териториални измерения на социалната ентропия. Разглеждат се също системата от социално-икономически ефекти чрез експортно базирания мултипликатор. Важен елемент в анализа е направения анализ на най-общи тенденции в динамиката на БВП по територията на страната. Направен анализ на диспаритетите в системата от социално-

икономически ефекти в програмния период 2007-2013 г. и неоползотворения потенциал за развитие чрез ЕСИФ. Разгледан и анализирана е функционалната същност между отделните елементи на системата от социално-икономически ефекти, както и социално-икономическите ефекти в пространството на България. Главата завършва с оценка на Неоползотвореният потенциал за развитие чрез ЕСИФ в периода 2007-2013 г.

Трета глава е посветена на пространственото развитие в Р. България и ролята на ЕСИФ в периода 2014-2020 г. и след това. Като са разгледани възможните фактори и факторни зависимости за организация на националното пространство. Акцентът в тази част на изследването е върху същността и целите на политиките на ЕС за пространствено развитие за периода 2014-2020 г. Важно значение има и направения опит от страна на докторант Веселина Господинова за очертаване на възможностите за по-целенасочено транспониране на политиките на ЕС за пространствено развитие в Р. България за периода 2014-2020 г. В допълнение е видно, че териториалните проекции са изведени чрез социално-икономически ефекти за пространственото развитие. В тази част на труда е най-видима релацията свързана с регионалното развитие. Това мисля, че е една от най-важните постановки на настоящия дисертационен труд, защото на практика извежда проблеми, които имат стратегическо значение за регионалното ни развитие и са свързани с очаквани резултати заложили в релацията личностно развитие-бизнес развитие и корпоративна организация. Последователно са апробирани очакваните резултати при система от социално-икономически ефекти, фокусирана върху личностното развитие. Изведени са и очакваните резултати при система от социално-икономически ефекти, фокусирана върху корпоративната структура. Направено е допускане и за очаквани резултати при система от социално-икономически ефекти, фокусирана върху бизнес средата. Трета глава завършва със съответните изводи и препоръки към транспонирането на кохезионната политика на ЕС в България след 2020 г.

Заклучението аргументира постигнатото в дисертационния труд. Представената литература показва, че докторантката познава постиженията в изследваната област в България.

Важно значение за настоящия труд е виждането на авторката за настъпващата социално-икономическа промяна в териториален мащаб и тя несъмнено, ще наложи промяната на много стереотипи и нов подход към решаването на проблемите на регионалното развитие. Приемам много от аргументите на докторант Господинова, други бих дискутирал по една или друг причина, но трябва да уважим положението труд за завършеност на труда са постигнати поставените цел, задачи и ограничения, което ми дава достатъчно основание да оценя положително настоящата разработка. Избраната методология на изследването съответства на поставените цели и задачи и ограничения и това ми дава достатъчно основания да поздравя и научния ръководител за подкрепата на докторанта.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Един от важните научни резултати е изборът на оригинална тема и различен подход на научното изследване. Постиганията на дисертацията в значителна степен позволяват да бъдат използвани както в бъдещи академични изследвания и държавни стратегии. Представеният научен труд съдържа добри приложни аспекти и резултати, които притежават характеристики на приноси. Мисля, че така възприетата структура от докторант Господинова, осигурява необходимото иновативно отношение и единство на компонентите на научния труд в тяхната взаимна връзка, обусловеност, целенасоченост и определеност. Представените резултати от изследването в дисертационния труд са обществено достояние и може с тяхното апробиране в научни дискусии и представянето

им в авторитетни издания на университет да придобият по-голяма научно-приложност. Видно е, че докторант Господинова познава достатъчно добре основната литература и проблематика, която изследва, може ясно да формулира изследователски проблеми, да анализира и систематизира и емпирични данни, да провежда научно изследване, да прави аргументирани изводи и да обосновава предложения за подобрене на управленската практика.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Представеният от докторантката Веселина Лъчезар Господинова дисертационен труд има завършен характер, който в значителна степен обогатява съществуващата теория и практика. Методиката на изследването е много добре обоснована и организирана, което е гаранция за получаване на планираните резултати. Приемам изцяло виждането на авторката, че модела на пространствена синергия (потребление, възможности за развитие и технологично разпространение), е най-реален по отношение на възможността за преодоляване на диспаратите и по-балансирано и устойчиво регионално развитие на нашата страна. Формулираните приноси, идентифицирани от авторката на дисертацията отразяват концептуално вижданията за значимостта на направените изследвания и постиженията в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката Веселина Лъчезар Господинова е публикувала основни резултати от направеното изследване по темата на дисертационния си труд в три самостоятелни публикации и една в съавторство. Видно е, че публикациите са неразделна част от изследователската работа на докторанта, в контекста на дисертационния труд. Представените от докторантката публикации отговарят на необходимия брой публикации при защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, като отразяват постиженията на дисертационния труд, представителни са, имат научна редакция.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд коректно представя съдържанието, структурата, основни резултати и приноси на дисертационния труд. Представеното съдържание показва коректно разработените в дисертацията тези, които са илюстрирани с графичните решения на авторката. Авторефератът улеснява четенето и лесното възприемане на съдържанието на дисертационния труд. Идентифицирани са трите приноси в дисертационния труд. Бележка към авторката е, че не виждам публикациите, които са посочени в края на дисертационния труд в автореферата. Според мен трябва да се допълнят в автореферата. В заключение автореферата и неговото съдържание кореспондира с основния труд, като представя в синтезиран вид изследвания проблем.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси.

Този дисертационен труд е оригинален и иновативен. Той ще бъде много полезен за анализа и осмислянето на пространствени социално-икономически ефекти от прилагането на европейските структурни и инвестиционни фондове в Република България. За затвърждаване на добрите впечатления от цялостния труд мисля, че ще бъде интересно да научим позицията на Веселина Господинова по един въпрос:

Според Вас какви трябва да бъдат приоритетите на регионалното развитие и регионалната политика в програмния периода 2021-2027 г. от гледна точка на постигане на по-високи нива на кохезия за държави като България и Румъния?

Като цяло мога да споделя положителната нагласа към труда, към който нямам критични бележки. В настоящият дисертационен труд се съдържат ценни наблюдения и емпирични анализи, които предлагат по-различен подход към изследванията в регионалното развитие. Поради тези причини, дисертационният труд може да бъде издаден, след известна редакция. Той ще бъде от голяма полза за студенти, преподаватели, специалисти регионалисти и местното самоуправление в България.

8. Заключение

Дисертационния труд на тема **„Пространствени социално-икономически ефекти от прилагането на европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) в Република България в периода 2007-2013 “** с автор Веселина Лъчезар Господинова представлява самостоятелно и научно изследване, което изследва в дълбочина разглежданата проблематика с необходимия авторски принос и го оценявам положително.

В заключение приемам, че представеният дисертационен труд от Веселина Лъчезар Господинова е с висока степен на завършеност със значителна интердисциплинарна насоченост, иновативност, получени научни резултати и практико-приложен характер. **Това, както и всичко посочено по-горе, ми дават основание да гласувам „за“ и да препоръчам на членовете на научното жури да гласуват „положително“ за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 4.4 Науки за земята (Икономическа и социална география) на докторант Веселина Господинова.**

Гр. София,
27.07.2021 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Камен Петров)